

09.03.2020

VERSIOHISTORIA	2
YLEISKUVA.....	2
TEHTÄVÄT	3
TEHTÄVÄT VUONNA 2020	4
<i>Ydinpalvelu.....</i>	4
<i>Ydinpalvelun kehittäminen .....</i>	4
<i>Uudet käyttötavat.....</i>	8
<i>Avoimet sisällöt.....</i>	9
<i>Kansallisten infrastruktuurien integrointi .....</i>	10
<i>Julkisuuskuva.....</i>	10
ORGANISOINTI JA RESURSSIT	12
TYÖN OHJAUS, ORGANISOINTI, ROOLIT JA VASTUUT	12
PALVELUUN OSALLISTUVAT KANSALLISKIRJASTON TYÖNTEKIJÄT VUONNA 2020	12
SUORITUSTAPA JA TYÖMENETELMÄT	13
TYÖPAKETIT.....	14
RISKIT JA NIIHIN VARAUTUMINEN	15
RISKIANALYYSI	15
SANASTO.....	19

Versiohistoria

6.3.2020	versio 0.1
9.3.2019	versio 1.0

Yleiskuva

Tässä suunnitelmassa kuvataan Finna-palveluiden vuoden 2020 tärkeimmät kehittämiskohteet.

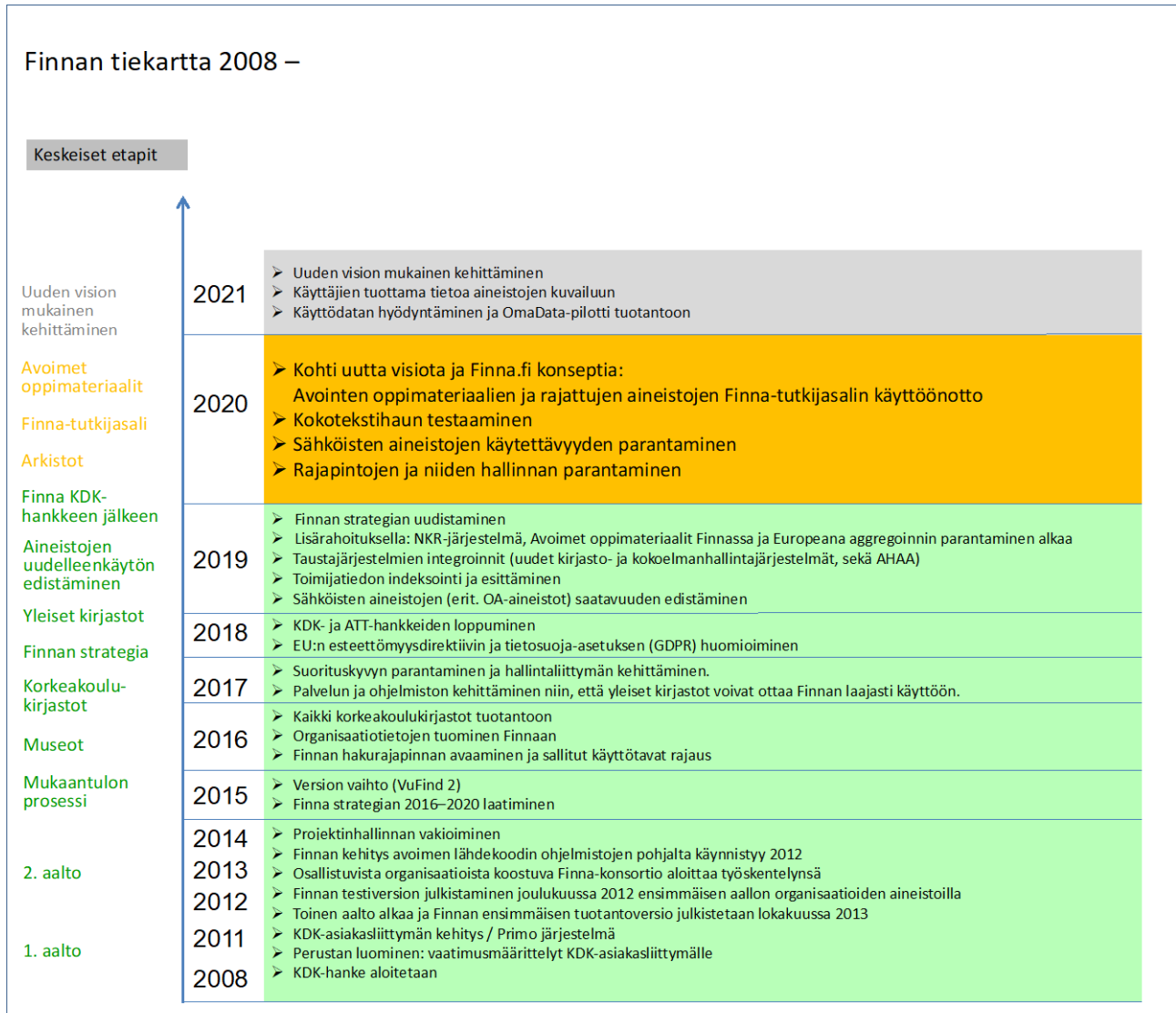
Niiden perustana on Finna-konsortion linjaukset ja Finnan palvelustrategia 2016-2020. Finnan Finnan uusi visio valmistui vuoden 2019 aikana ja vuoden 2020 kehityksessä tullaan osittain myös valmistautumaan sen käyttöönottoon. Varsinaisesti uuden vision mukainen kehittäminen alkaa 2021. Näiden tavoitteiden lisäksi Finna-palvelun kehittäminen on aina riippuvaista toimintaympäristön muutoksista.

Vuosille 2018–2019 nimetty Finnan konsortioryhmä keskusteli toimikautensa alussa voimassaolevasta Finnan strategiasta ja teki siihen tarkennuksia vuosille 2019–2020. Strategian ydin - mm. visio Finnasta johtavana väylänä aineistojen hyödyntämiseen - säilyi ennallaan, mutta vuosille 2019–2020 tehtiin tarkennuksia:

- Finnan kehittämisen fokus on mukana olevissa sektoreissa ja käyttäjien tarpeissa.
- Vuosien 2019 -2020 toiminnan pääpaino on tutkimisen, oppimisen ja rajapintojen hyödyntämisen tukemisessa
- Tahtotilaa päivityksessä kiteytettiin: *Enemmän ja helpommin digitaalisia aineistoja saataville*. Tässä tuotiin esille, että saavutettavuuden pitäisi olla mahdollisimman helppoa (myös tieto tiedon sijainnista). Finnan tulisi edistää digitaalisten aineistojen mahdollisimman helppoa saatavuutta. Vuosina 2019-2020 keskitytään sekä avoimien että luvanvaraisten aineistojen löydettävyyden ja saavutettavuuden parantamiseen.

Toimintasuunnitelmaan kirjatut tehtävät ja toimenpiteet toimivat palvelun kehitysjonona, josta toteutukseen otetaan ketterän toimintakulttuurin mukaisesti kulloinkin tarkoituksenmukaisimmat tehtävät.

Tehtävät

Kuva 1. Finna-tiekartta vuosille 2008–2021.

Tehtävät vuonna 2020

Finna-palveluiden hyödyntäjien määrä on kasvanut voimakkaasti palvelustrategiakauden 2014-2020 aikana. Sen myötä Finnan ydinpalvelun ja sen kehittämisen osuus on kasvanut suhteessa muuhun kehittämistyöhön.

Ydinpalvelu

Finnan uuden visiossa määritelty perustehtävä: Finna on monipuolinen palvelukokonaisuus, joka tarjoaa kulttuuri- ja tiedeaineistoja laajasti kaikille. Se tarjoaa vakiintuneita palveluita suomalaisille museoille, kirjastoille, arkistoille ja kansalaisille.

Ydinpalveluun kuuluvia jatkuvia tehtäviä:

- Konsortion toiminnan suunnittelu, koordinointi ja raportointi
- Sopimusten hallinnointi
- Asiakasyhteistyö ja viestintä
- Keskitetty asiakastuki, ohjeistus ja asiakaskoulutukset
- Olemassa olevien palveluominaisuuksien saavutettavuuden ja käytettävyyden parantaminen kuuntelemalla käyttäjien tarpeita
- Finnan ohjelmistojen ylläpito ja hallinta, sekä siihen liittyvä kehitys
  - Avoimen lähdekoodin tuotteiden hallinta
  - Finnaan integroitujen järjestelmien liittyvä muutosten tuki
  - Uudet integraatiot ja jo integroitujen palveluiden kehittäminen asiakkaitten ja käyttäjien tarpeiden mukaan
  - Finnan rajapintojen hallinta ja niiden käytön seuraaminen
- Finnan konfiguraatiohallinta
  - Aineistoihin, Finna-käyttöliittymiin ja integraatioihin liittyvien asetusten keskitetty ylläpito
- Finnan jakelunhallinta
  - Testaus, ohjelmiston jakeluversion rakentaminen, ohjelmistojen versiopäivitykset, aikataulut, kontrolli
- Finnan palvelininfrastruktuuripalvelut osin yhteistyössä CSC:n kanssa
  - Palvelinympäristön hälytysten seuranta
  - Kapasiteettitarpeiden seuranta
  - Palvelinympäristön kehitys
  - Ongelmatilanteiden selvitykset ja viestiminen asiakkaille
- Finna.fi:n ja sen sisältöosuuksien ylläpito
- Europeana-aggregointi (Formula)
- Järjestelmien, palveluiden ja tiedon yhteentoimivuuden edistäminen yhdessä osallistuvien organisaatioiden kanssa

Ydinpalvelun kehittäminen

Uusien palvelujen lanseeraukset, mukaan tulevat uudet organisaatiot, uudenlaiset aineistot, järjestelmien kehittyminen, käyttäjämäärien kasvu ja sääntelyn muutokset lisäävät tarvetta kehittää Finnan ydinpalvelua vuonna 2020.

Finnan käyttöliittymiin on integroitu useiden taustajärjestelmien palveluita ja organisaatioiden uudistuvat aineistot ja kuvailu edellyttävät myös jatkuvaa palvelun kehittämistä yhteistyössä

09.03.2020

järjestelmien ja kuvailun kehittäjien kanssa. Finnan kehittäminen näiltä osin sisältää paljon riippuvuuksia ja kehitys etenee näiltä osin usein muutoksiin ja kehitykseen reagoiden. Vuonna 2020 tällaista riippuvuutta tuovat mm.

- Alma, Koha, Aurora, Sierra ja Mikromarc -kirjastojärjestelmien integrointien parantaminen ja uudet ominaisuudet.
- Korkeakoulujen keskitetyn artikkeli-indeksiin (CDI) integroinnin kehittäminen
- SLS:n ja KAVI:n järjestelmien integrointeihin, aineistoihin ja kuvailutietoon liittyvät parannukset, sekä AHAA:n ja YKSA:n kehittäminen
- Finna-tutkijasalin autentikoinnin, luvitusjärjestelmän ja indeksin kehittäminen
- MuseumPlus^{RIA}, Collecte ja PALJO -järjestelmien kehittäminen.
- Helsingin kaupunginkirjaston ylläpitämän Kirjastohakemiston rajapintamuutokset ja uusien tietojen integrointi Finnaan
- Linked events tapahtumakalenterin kehittäminen
- Avointen oppimateriaalien kirjaston kehittäminen

Seuraavissa kappaleissa esitellään ydinpalvelun kehittämistä ryhmiteltynä

Ylläpidon tekninen kehittäminen

- Ohjelmistokehityksen hallinnan parantaminen
  - Finnan ohjelmistojen ylläpidon ja hallinnan keskeisenä haasteena on kasvava määrä integroitua ominaisuuksia ja palveluita, joiden ylläpitoa pyritään hallitsemaan lisäämällä yhteistyötä avoimen lähdekoodin ohjelmistojen kehityksessä niin, että uudet ominaisuudet saadaan osaksi ohjelmistojen kansainvälistä päähaaraa. 2020 kiinnitetään huomiota, että saadaan enemmän kirjastojärjestelmien integroitua asiakastoimintoja VuFind:n avoimen lähdekoodin ohjelmiston kansainväliseen pääversioon
  - Testauksen ja katselmoinnin kehittäminen, sekä henkilökunnan kouluttaminen (liittyen mm. Finna-tutkijasaliin)
- CSC:n kanssa vuoden 2018 lopulla aloitettua uhkakuvamallinnusta jatketaan ja tilannetta kartoitetaan erityisesti uusien palveluosien suhteen: Käyttörajatun tiedon indeksi (Finna-tutkijasali) & Avointen oppimateriaalien kirjasto

Asiakasyhteistyön ja -viestinnän kehittäminen

- Uudentyyppisten asiakkuuksien ja kumppanuuksien huomioiminen
  - Asiakastyötä, viestintää ja palvelusopimuksia kehitetään Finna-tutkijasalin ja Avointen oppimateriaalien kirjaston myötä. Samalla huomioidaan myös korkeajoulukirjastojen palveluiden muuttuminen.
    - Finnan tutkijasalipalvelun (NKR-hanke) pilottisopimus
    - Avointen oppimateriaalien kirjaston vaatimat sopimusratkaisut
    - Korkeakoulujen sähköisiin aineistoihin liittyvien palveluiden ja toimintaympäristön (keskitetty indeksi ja linkityspalvelu) muutokset, jotka heijastuvat palvelusopimuksen liitteisiin.
- Asiakastapahtumien ja -koulutusten kehittäminen jatkuu. Jatketaan sektorien asiakastapaamisten kehittämistä entistä vuorovaikutteisimmiksi kunkin sektorin tarpeiden mukaisesti.
- Asiakaswikin rakenteen selkiyttäminen ja ajantasaistaminen jatkuu
- Asiakasviestinnän, -ohjeiden ja koulutusten kehittäminen

09.03.2020

- Finnassa mukana olevien organisaatioiden asiakasrajapinnassa työskentelevien asiantuntijoiden tilaisuudet tai ohjeet tavoitteena, että Finnan ominaisuudet esim. sähköisten aineistojen palveluna tulevat tutuiksi ja niitä osataan hyödyntää ja suositella.
- Käyttöliittymien hallintaan ja räätälöintiin liittyvien ohjeiden helpompi löytäminen hallintaliittymästä.
- Ohjeet ja koulutukset korkeakoulujen sähköisten aineistojen ylläpitoa varten keskitetyn indeksin vaihtuessa.

Organisaatioille tarjottavan palvelun, alustapalvelun ja Europeana-aggregoinnin kehittäminen

- Hallintaliittymän käytettävyyden parantaminen
  - Hallintaliittymän käyttöliittymä uudistus, jossa keskeiset tavoitteena on, että kaikki räätälöinti pitäisi kyetä tekemään niin, ettei näkymien osia irroteta keskitetystä ylläpidosta, ja että uudet Finna-käyttöliittymien ominaisuudet saadaan nopeasti ja helposti hallintaliittymään säädettäviksi ilman tiedostonhallintaa.
  - Hallintaliittymän käyttöliittymäkerroksen uudistaminen ja käytettävyyden parantaminen aloitetaan näkymien muokkaukseen liittyvistä toiminnoista.
  - Finna Luokkahuone tyyppisten kuratoitujen sisältökokonaisuuksien saaminen helpommin organisaatioiden omiin näkymiin. Tämä tarkoittaa ohjeita ja työkaluja, joilla vastaavia sisältösiivuja on helpompi tehdä. Tarvittaessa parannetaan mm. suosikkilistan upottamista.
- Formula-palvelua (kansallinen välitysvastuu Europeanaan) kehitetään uusien, digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen sisältävien järjestelmien tarjoamien mahdollisuuksien ja European kansallisten aggregoijien Common Culture -hankkeessa (2019-2020) tunnistettujen tavoitteiden mukaisesti. Pyrkimyksenä on sujuvoittaa Europeana-aggregoinnin prosesseja ja löytää yhtymäkohtia Finnan prosesseihin synergiaedun saavuttamiseksi.
  - Otetaan käyttöön Europeana-Formula-asiakaswiki ohjeineen ja uudistunut Formula-palvelusopimus.
- Museoille tarjottavan palvelun ja alustapalvelun parantaminen
  - Kookos (MuseumPlus) - ja Collecte-museohallintajärjestelmien käyttöönotot
  - Museoitten Finna-foorumissa esille nousseet tarpeet mm. hakutoimintojen ja tietojen esittämisen parantamiseksi LIDO-aineistoille
  - PALJO-hankkeen uudet integroidut palvelut, kuten kuvatilaus, tuotantoon.
  - Isoresoluutiokuvien latauslinkin esittäminen käyttöliittymissä
  - Edistetään museoiden hierarkkisten aineistojen esittämistä Finnassa testauksin (Riippuvuus: mahdollisuus haravoida hierarkkista LIDO-kuvailua) ja mahdollisesti käyttöönotolla.
- Arkistoille tarjottavan palvelun ja alustapalvelun parantaminen:
  - NKR, AHAA-kuvailu ja uudet toiminnallisuudet tuotantoon ja näihin liittyvät käytettävyydestit.
  - Edistetään YKSA-arkistojen mukaantuloa EAD-mappaukseen liittyvänä konsultaationa ja mahdollisina testeinä.
- Kirjastojen sähköisiin aineistoihin liittyvä käytettävyyden parantaminen
  - Kehitetään Finnan käyttöliittymiä niin, että keskitetyn artikkeli-indeksin (CDI, EDS) aineistot voidaan löytää mahdollisimman helposti. Näiden aineistojen hakua ja hakutuloksien esitystä parannetaan. Kirjastojen kanssa tehdään yhteistyötä, jonka tavoitteena on selkiyttää sitä, miten artikkeli-indeksin aineistot löytyvät parhaiten korkeakoulukirjastojen käyttöliittymistä. Tähän liittyen tehdään

09.03.2020

käytettävyydestä artikkelihaun esitystavoista. Tämän lisäksi tuotetaan ohjeita ja/tai koulutusta Finnan e-aineistojen hakumahdollisuuksista. Tavoitteena on, että Finna sähköisten aineistojen palveluna tulee tutuksi korkeakoulukirjastojen tiedonhaun opetuksessa.

- E-kirjojen käyttöönnottoa pyritään suoraviivaistamaan vähentämällä erillisten kirjautumisten määrää. (Mm. Ellibs ja Elib palveluiden kanssa pyritään tekemään yhteistyötä kertakirjautumisen mahdollistamiseksi).
- E-aineistojen linkityksiä selvennetään käyttöliittymässä käymällä läpi ongelmatilanteita kuvailun asiantuntijoiden kanssa ja selvittämällä, miten ongelmia voitaisiin vähentää SFX-linkityspalvelun hallinnassa. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös avoimet sähköiset aineistot, joiden löydettävyyden ja käytön parannuksia käsitellään kohdassa ”avoimet sisällöt”.
- Artikkelinindeksi (CDI) integroinnin kehittäminen ja käytön tuki
- Yleisten kirjastojen verkkokirjastomallin kehittäminen jatkuu.
  - Kirjaston tilojen ja palveluiden löytämisen parantaminen osana yleisten kirjastojen valtakunnallisen kehittämissuunnitelman ja kirjastojen kanssa tehtävää yhteistyötä. (Riippuvuus: Kirjastohakemiston l. KIR-kannan kehitys)
  - Tapahtumakalenterien esittäminen Finna käyttöliittymissä jatkuu Linked-events integroinnilla ja pilotilla Porin kaupunginkirjaston kanssa.

Yleinen käytettävyyden parantaminen ja käyttöliittymien vakiintuneiden yhteisten toiminnollisuuksien kehittäminen

- Käytettävyyden parantaminen Finnan hakutoiminnoissa
  - Tarkennetun haun parannukset, Arkistojen ja museoiden tarpeiden huomioiminen (jatkuu edelliseltä vuodelta. Otetaan käyttöön tarkennetussa haussa)
  - Jatketaan aineistotyyppisuodattimeen liittyviä parannuksia. Mm. opinnäytteitten löytäminen yleisissä kirjastoissa myös kirjoina.
- Finnan ”omat suosikit” toiminnon jatkokehittäminen
  - Erit. Finna Luokkahuone tyyppisen kuratoinnin helpottaminen
  - Suosikkilistojen esittämistä pyritään yhtenäistämään niin, että suosikkilistat näkyvät samalla tavalla, kun suosikkilistoja esitetään upokkeena esim. Finna-luokkahuoneessa, tai kun niitä esitetään julkaistuina suosikkilistoina.
  - Tarkistetaan omien suosikkien RSS-syötteet, kun niitä integroidaan Avointen oppimateriaalien kirjastoon ja oppimislustoille.
- Finnan mobiilikäytön parantaminen (mm. testaukseen liittyvien prosessien parantaminen)
  - Käytettävyydesti Finnan käyttöliittymien mobiilikäytöstä kahdella fokuksella: Finna.fi:n aineistojen löytäminen ja yleisten kirjastojen aineistojen löytäminen ja asiakastoiminnot
- Jatketaan oman tilin kehittämistä mm. taustajärjestelmien tärkeiden viestien esittämisen osalta
- Saavutettavuuteen liittyviä parannuksia jatketaan ja saavutettavuus otetaan huomioon kaikessa kehittämisessä
- Käytettävyydesti, jossa vertaillaan eri käyttöliittymäratkaisuja artikkelihaun esittämiseksi korkeakoulujen Finna-käyttöliittymissä.

Finna.fi

Vuonna 2020 Finna.fi:ssä avataan kaksi uutta palvelukokonaisuutta: Oppimisen palvelukokonaisuus, jossa Avointen oppimateriaalien kirjasto yhdistyy Finna-luokkahuoneeseen, sekä toisena pääsyrajoitettujen aineistojen ja niihin liittyvien

09.03.2020

aineistotietojen hakupalvelu (Finnan tutkijasali). Nämä edellyttävät konseptin kehittämisen ohella erityisesti *Finna.fi:n ylläpitoon liittyvien tehtävien uudistamista ja koordinointia*.

Uudet käyttötavat

- Finnan rajapintojen käyttäjiä on jatkuvasti enemmän, mutta heidän tarpeista ja käyttöön liittyvistä ideoista tiedetään vähän. Vuonna 2020 pyritään perustamaan kehittäjäkeskus, jonka kautta kehittäjillä olisi mahdollisimman helppo pääsy kaikkeen tarvitsemaansa tietoon sekä viestintäfoorumi kaikenlaiselle aiheeseen liittyvälle keskustelulle. Tämän mallin mukaisesti Finnan rajapintakäyttäjille luodaan viestintäkanava, jossa rajapintoihin vaikuttavista muutoksista voidaan viestiä, sekä avataan keskustelualue, jossa erilaiset rajapintojen hyödyntäjät voivat keskustella keskenään sekä myös Finnan kehittäjien kanssa. (Yhteistyö muiden KK:n palveluiden kanssa erit. mm. Finto). Kehittäjäkeskuksen perustamiseen liittyvä työ jatkuu vuonna 2021.
  - Finnan rajapintakäytön tuki Hack4fi Hackathonissa
  - Hakutuloksen esittäminen API-linkkinä Finna.fi:n hakutulossivulla
- Mahdollistetaan organisaationäkymien hallinnassa kytkeä päälle toiminnallisuus, jonka avulla organisaatioiden omista hakukäyttöliittymistä voi hakujen yhteydessä siirtyä finna.fi:stä löytyviin hakutuloksiin.
- Indeksoinnin testaus julkaisuarkistojen tekstiaineistoilla: Vuoden 2020 aikana tehdään testejä kokotekstien indeksoinnista ja aloitetaan selvittämään mm. miten se vaikuttaa hakutulosten relevanssiin ja Finna.fi:n käytettävyyteen ja konseptiin.
- Ontologioiden hyödyntäminen jatkuu: Tunnistetaan uusia mahdollisia kehittämiskohteita indeksointiin ja datan esittämiseen liittyen yhteistyössä FINTOn kanssa.
  - Testataan ontologioihin perustuvien älykkäämpien hakuohjelmien tarjoamista tiedon hakijoille Finna-käyttöliittymissä. Mahdollinen käyttöönotto.
- Finna.fi:n käyttöä kirjastojen käyttöliittymänä kehitetään: Yhteiskäyttöön liittyvien asiakastarpeiden huomioimista mm. miten finna.fi voisi toimia paremmin kaukolainattavien aineistojen paikantamisessa. Tähän liittyen on huomioitava, että korkeakoulukirjastojen käyttäjien omatoimista kaukolainapalvelua ei voida enää toteuttaa järjestelmävaihdoksen jälkeen ja yleisillä kirjastoilla on ollut jo pitkään vastaavia tarpeita. Myös kaukolainaukseen liittyvää kirjojen paikannusta pyritään parantamaan selvittämällä voiko useamman kirjaston sijaintitietoja näyttää käyttäjälle niin, että kirjastojärjestelmiä ei rasiteta liikaa. Toiminto toteutetaan, jos teknisessä selvityksessä ei löydy esteitä.
- Finna.fi:n konseptia tutkitaan ja kehitetään suhteessa palvelussa tapahtuviin muutoksiin.
  - Vuonna 2020 Finna.fi:ssä avataan kaksi uutta palvelukokonaisuutta: Finna-luokkahuone, joka yhdistyy avointen oppimateriaalien kirjastoon sekä pääsyrajoitettujen aineistojen ja niihin liittyvien aineistotietojen hakupalvelu (Finnan tutkijasali)
  - ”Tietoa Finnasta”-sivun ja Finna.fi etusivun uudistus (palvelun laajeneminen ja tietojen päivittäminen). + Tämän lisäksi suunnitellaan ja tuotetaan sisältöjä, joissa esitellään Finna.fi:n palveluita valituille kohderyhmille tai tiettyjen käyttötarkoitusten mukaisesti. (*Finna.fi:n aineistojen tarjonnan määrän ja tyyppien lisääntyessä ei yleinen esittely riitä vaan kohderyhmät kaipaavat syvällisempää juuri heille kohdistettua tietoa. Avoimien oppimateriaalien kirjaston ja Finnan Tutkijasalin tuomien uudistusten myötä Elinikäiset oppijat ja toisaalta erilaiset kulttuuriperintöaineistojen tutkijat ovat ajankohtaisimmat ryhmät aloittaa tämä työ.*)

09.03.2020

- Avointen oppimateriaalien edellyttämään hakujen kehittäminen Finna.fi:ssä. Testataan välilehtimallia ja ratkaistaan hakutoiminnallisuudet ja otetaan käyttöön niin, että oppimateriaaleja voidaan hakea tarkoituksenmukaisella tavalla Finna.fi:ssä.
- Finna.fi kirjastojen yhteiskäyttöliittymänä.
  - Tähän liittyen seurataan yleisten kirjastojen Yhteinen suomalainen e-kirjasto selvityshankkeen etenemistä ja tehdään tarvittaessa yhteistyötä.
- Teosavaimet käyttöön, jotta saman teoksen eri versiot löytyvät helpommin. Käyttöönotto vuoden 2020 alussa. (Jatkoa vuodelta 2019)
- Aineistojen esittämistä käyttöliittymissä kehitetään
  - 3D aineistojen esittäminen (jatkuu)
- IIF (International Image Interoperability Framework™)
  - Pyritään käynnistämään IIF pilotti kansalliskirjaston sisällä
  - IIF:n mahdollisuuksien tutkimista ja viestimistä organisaatioille jatketaan
- Kaikkia toimijoiden kuvailutietoja hyödynnetään Finna.fi:ssä, mutta toimijoiden linkittymistä aineistoihin ei voida hyödyntää samalla tavalla hakutoiminnoissa.
  - Toimija- ja tekijäkuvailun tuominen organisaatioiden omiin käyttöliittymiin jatkuu KAVI:n jälkeen kirjastojen toimijatietojen kanssa (ensin Kansalliskirjaston Finna-käyttöliittymässä)
  - Erit. AHAA:n toimijatietojen esittäminen Finna.fi:ssä
- Omadata-pilotti Helsingin kaupungin kanssa (Riippuvuus: Helsingin kaupunki)
- Moodle-integrointi. Riippuvuus: Edellyttää pilottikumppania. Yhteistyökumppaniksi pyritään saamaan joku korkeakoulu, esim. Helsingin yliopisto
- Kirjastoaineistojen spontaanin löytämisen ja selailun parantaminen Finnassa
  - Tekninen selvitys, miten kirjojen selailu voisi tapahtua Genren mukaan. Selvitetään mm., voidaanko hyödyntää luokitus tietoa aiheenmukaisen selailun mahdollistamiseksi

Avoimet sisällöt

Finnan nykyisen strategiakauden lopun tahtotilan 2019-2020 mukaisesti pyritään lisäämään merkittävästi avoimien digitaalisten aineistojen tarjontaa ja helpottamaan näiden aineistojen käyttöä.

Avoimia sähköisiä aineistoja pyritään saamaan paremmin löydettäväksi ja käytettäväksi mm. tunnistamalla yhdessä organisaatioiden kanssa kuvailuun ja kuvailudatan indeksointimäärityksiin liittyviä haasteita ja korjaamalla niitä mahdollisuuksien mukaan. Vuonna 2020 keskeisenä tavoitteena on yhä avointen aineistojen parempi erottaminen niistä aineistoista, joihin vain kirjautuneet käyttäjät pääsevät käsiksi.

Erilaisten käyttöoikeuksien parempi kuvailu ja sen hyödyntäminen hauissa lisäävät avointen aineistojen löydettävyyttä ja mahdollisuutta rajata aineistoja käyttötärpeitten mukaan. Mm. Rightsstatements.org -konsortion käyttöoikeuskuvauksien käyttöönnottoa tuetaan Finnan hakutoiminnoissa, kun ensimmäiset organisaatiot hyödyntävät niitä omien aineistojensa kuvailussa.

OA-julkaisujen tarjonnan edistäminen jatkuu. Kotimaisten tutkimusorganisaatioiden tuottamien, avoimesti saatavilla olevien (open access) tieteellisten julkaisujen ja tutkimusaineistojen saatavuutta Finnan kautta pyritään lisäämään. Vuonna 2020 yhteistyötä tehdään erityisesti julkaisuarkistojen vastuuorganisaatioiden kanssa. Uusi sopimusmalli mahdollistaa helpommin muiden kuin Finna-organisaatioiden hallinnoimien tietolähteiden

09.03.2020

tuonnin Finnan indeksiin, kun se on palvelun ja siihen osallistuvien organisaatioiden tarpeiden mukaista. Lisäksi valmistellaan VIRTJA-julkaisutietopalvelun dataa hyödyntävää pilottia. Myös OA-julkaisujen esilletuomista käyttöliittymissä selkiytetään: suunnitellaan, miten avoimet aineistot tuodaan paremmin esille Finna-käyttöliittymissä ja miten Finnan rajapinnat voisivat jatkossa toimia myös väylänä suomalaisiin OA-julkaisuihin ja lisätä mahdollisesti myös niiden kansainvälistä näkyvyyttä.

Kansallisten infrastruktuurien integrointi

Finna-palvelusta osallistutaan "Digitaalinen kulttuuriperintömme" -kokonaisuuden (Digime) osana toimivan tietoarkkitehtuuriryhmän työhön. Tässä työssä pyritään tunnistamaan muuttuvia ja uusia kansallisia infrastruktuureja, jotka ovat olennaisia kulloistenkin Finnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastaavasti tällaisia infrastruktuureja pyritään myös tunnistamaan konsortion yhteistyössä. 2020-2022 kiinnostavaa on mm. paikkatietoon ja toimijoiden kuvailuun liittyvien kansallisten infrastruktuurien kehittyminen. Tähän liittyen Finnassa tehdään myös jatkuvaa yhteistyötä FINTO:n asiantuntijoiden kanssa, jonka tarkoituksena on kuvailussa käytettävien kansallisten sanastojen ja ontologioiden mahdollisuuksien hyödyntäminen niin, että Finnan aineistojen löydettävyys ja yhteiskäyttö paranee.

Suomi.fi-palveluiden kehittyessä sen hyötyjä ja mahdollisuuksia Finna-palveluiden kannalta seurataan aikaisempien vuosien tapaan. **Suomi.fi-tunnistaminen** tulee NKR-ratkaisun myötä käyttöön Finnassa vuonna 2020. Vahvan suomi.fi-tunnistamisen mahdollisuuksia muun Finna-palvelun kannalta aletaan selvittämään. (Esim. voisiko vahva tunnistaminen tarjota työkaluja käytettävyysohjelmien välttämiseksi silloin, kun samalla henkilöllä on useita käyttäjätilejä Finnassa?)

Vuonna 2020 Helsingin kaupungin kanssa pyritään aloittamaan **omadata**-pilotti, jossa käyttäjien dataa voitaisiin käyttäjän valtuuttamana siirtää muista palveluista Finnaan tai käyttäjät voisivat antaa luvan käyttää omaa Finnassa tai Finnan taustajärjestelmässä olevaa dataansa muiden palvelujen käyttäjäkokemuksen parantamiseksi. Valtakunnallisten tai laajasti käytössä olevien omadataa käsittelevien operaattorien kehityksen seuraaminen ja mahdolliset yhteistyöhankkeet ja pilotit ovat tärkeitä Finnan seuraavan visiokauden tavoitteiden vuoksi.

Julkisuuskuva

Kansalliskirjasto viestii Finna.fi-palvelusta kohderyhmiä kiinnostavin ja heille hyötyä tuovin sisällöin. Näkyvyyttä on saatu erinomaisesti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jossa Finnan sisällöt tuovat pitkän ajan perspektiiviä nykymaailman ajankohtaisiin ilmiöihin.

Viestintä on monikanavaista keskittyen sosiaalisen median lisäksi mediaviestintään, tapahtumiin ja verkkoviestintään. Keskeisiä kohderyhmiä ovat opettajat ja oppilaat, eri harrastajaryhmät, opiskelijat, päättäjät sekä palvelun avoimesta rajapinnasta kiinnostuneet. Viestintäsuunnitelma pohjautuu Finnan strategiaan, ja viestinnän linjauksia tarkistetaan, kun Finnan uusi, vuoteen 2025 ulottuva visio julkistetaan.

09.03.2020

Finnan viestintää ja markkinointia suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä kaikkien mukana olevien organisaatioiden kanssa. Kansalliskirjasto tukee Finnan käyttöönottavia sekä mukana olevia organisaatioita niiden viestinnässä ja aktivoi niitä Finna-markkinointiin mm. tarjoamalla viestintämateriaaleja ja järjestämällä työpajoja, joissa viestinnästä ja markkinoinnista vastaavat voivat jakaa kokemuksiaan ja osaamistaan.

Markkinoinnin ja viestinnän painopisteet:

- Finnan markkinointi oppimisen palveluna:
Finna Luokkahuone ja avoimet oppimateriaalit (mm. tapahtumat)
- Kriisiviestintävalmiuden kehittäminen (uusi kriisiviestintä-suunnitelma ja häiriöviestinnän työpaja osallistuville organisaatioille)
- Uuden vision viestiminen
- Uuden vision mukainen strateginen viestintäsuunnitelma vuosille 2021-2022
- Uudet aineistot Finna.fi-palvelussa
- Viestinnän suunnittelu järjestelmien muutoksissa
- Finna Educa-messuilla

Organisointi ja resurssit

Finna-konsortioyhmä linjaa Finna-palvelun kehityssuunnat. Ryhmässä ovat edustettuina palvelun omistaja (Kansalliskirjasto), osallistuvien organisaatioiden sektorit, Avointen oppimateriaalien palvelu, sekä erilaiset intressiryhmät. Konsortioyhmän tavoitteet, tehtävät ja työskentely kuvataan ryhmän säännöissä ja Finna-konsortion toimintaperiaatteissa. Ajantasaiset tiedot konsortioyhmän jäsenistä ja toiminnasta löytyvät Finnan wiki-ympäristöstä.

Työn ohjaus, organisointi, roolit ja vastuut

Kansalliskirjaston koolle kutsuma **Finna-konsortioyhmä** toimii Finnan toiminnan ylimpänä käytännön työtä linjaavana ohjausryhmänä.

Tekninen kehitys toteutetaan **ketterän kehityksen menetelmillä** ja se toimii tiiviisti sidoksissa kehitystehtävien suunnittelun kanssa, josta suurin osa on käytettävyystyötä.

Finna-palveluyksikön toimintaa ohjaavat yksikön sisällä sen esimies ja kehittämispäällikkö yhteistyössä toiminnan eri osa-alueiden vastuuhenkilöiden kanssa. Toiminnan osa-alueet l. kaistat ovat: käytettävyystyö, palvelusuunnittelu & asiakasyhteistyö, tekninen kehitys, palvelupiste ja viestintä.

Finna palveluiden ja kehityksen lähin ohjaava taho on Finna-yksikön sisäinen **koordinaatioryhmä**. Koordinaatioryhmään kuuluvat Finna-palveluiden esimies, kehittämispäällikkö, johtava palvelusuunnittelija, johtava käytettävyyssuunnittelija ja Finna-viestinnän vastuuhenkilö.

Finnan **lähiohjausryhmään** kuuluvat: Kristiina Hormia-Poutanen (pj.), Erkki Tolonen, Bjarne Beckmann, Maria Virtanen, Riitta Peltonen ja Leena Saarinen (Tutkimuskirjaston edustaja). Tarvittaessa kutsutaan asiantuntijoita kokouksiin esittelemään asioita. Koordinaatioryhmän jatkuvien kokousten vuoksi Lähiohjausryhmän kokoontuu muutamia kertoja vuodessa, mutta voidaan kustua koolle tarpeen mukaan myös useammin.

Asiakaskentän laajuuden vuoksi Finnan toimintayksikön sisältä on lisäksi nimetty erilliset **sektorivastaavat**. Tarkoituksena on, että sektorivastaavat tietävät kyseisen sektorin yleistilanteen ja toimivat tiedon välittäjänä oman sektorinsa ja Finnan kehittäjien välillä. Sektorivastaavuuksiin liittyviä tehtäviä jaetaan tarpeiden ja resurssien mukaan. Kullekin seuraavista sektoreista on nimetty oma sektorivastaava: yleiset kirjastot, korkeakoulukirjastot, museot ja arkistot.

Palveluun osallistuvat Kansalliskirjaston työntekijät vuonna 2020

Kansalliskirjastossa on vuonna 2020 Finna-hankkeen käytössä n. 25 htv. Uudet lisärahoitusta saavat hankkeet ovat tuoneet myös uusia työntekijöitä. Joihinkin työpaketteihin osallistuu asiantuntijoina muita Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden (KVP) työntekijöitä. Osa

09.03.2020

työstä voidaan toteuttaa myös ostotyönä, jolloin työhön voi osallistua myös ulkopuolisia konsultteja.

Suoritustapa ja työmenetelmät

Kehitystyötä tehdään ketterää kehitystapaa soveltaen. 2020 Finnasta julkaistaan uusi kehitysversio neljän viikon välein. Kehitysjaksojen sisältöä suunnitellaan käyttäen avuksi tämän toimintasuunnitelman kuvauksia, osallistuvilta organisaatioilta tulleita kehitysideoita, sekä kehitystyössä tai sen ohjauksessa syntyviä uusia ajatuksia. Kehityksessä joudutaan lisäksi reagoimaan ulkoisen teknologiaympäristön muutoksiin, joista keskeisimpiä ovat avoimenlähdekoodin komponenttien muutokset, erityisesti VuFind:n (vufind.org) kehitys.

09.03.2020

Työpaketit

Vuoden 2020 alussa tunnistetut työpaketit on lueteltu alla olevassa taulukossa. Toimintaympäristön muutoksista johtuen vuoden aikana voidaan todeta tarpeita uusille työpaketeille. Työpakettien kesto voi myös ylittää vuosittaisen toimintasuunnitelman pituuden ja jatkua seuraavana vuonna.

Työpaketti	Nimi
TP A1	Korkeakoulukirjastojen sähköiset aineistot
TP A4	Avoimet oppimateriaalit -palvelu Finnassa
TP A5	Europeana-aggregoinnin kehittämishanke
TP A6	Näyttö- ja käyttörajattujen (NKR) aineistojen palvelun rakentaminen ja integrointi
TP A7	Ontologioiden hyödyntäminen
TP A8	IIIF ja 3D
TP A9	Yleisten kirjastojen verkkokirjastomallin kehittäminen ja pilotit
TP A11	Digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuden viestintä ja yhteistyö

Kullakin työpaketilla on vastuuhenkilö (työpakettivastaava) ja nimettyjä muita resursseja.

Riskit ja niihin varautuminen

Riskianalyysi

Tähän on poimittu kriittisimmiksi arvioidut riskitekijät palvelun kehittämisen ja työpakettien kannalta.

Riskiarvioita päivitetään jatkuvasti ja niitä käsitellään koordinaatiokokouksissa ja lähiohjausryhmässä. Merkittävät uudet riskit käsitellään myös konsortior ryhmän kokouksissa. Vuonna 2020 Finnan yleisten riskien lisäksi ja tarkennuksena pitäisi erityisesti huomioida seuraavat asiat ja riskit:

- Osa korkeakoulukirjastoista irrottautuu Finna-palvelusta.
- Isojen uusien lisärahoitusta saavien hankkeiden (Näyttö- ja käyttörajattujen aineistojen Finna-tutkijasali ja avoimet oppimateriaalit Finnassa) kehittäminen hidastuu, jonka syitä voivat olla mm., että omistajuuskysymysten epäselvyydet hidastavat sopimustyötä, käytettävyytyön ja finna.fi konseptin monimutkaisuus vaikeuttaa suunnittelua, tai aineistoja ei saada haravoitua riittävän aikaisin Finnaan rajapintakehityksen ongelmien vuoksi.
- Palvelukonseptin hallinta on hankalaa, kun käyttäjien ja organisaatioiden määrä kasvaa samalla, kun Finna korvaa vanhoja käyttöliittymiä, jotka luovat paljon erilaisia odotuksia palvelulle. Konseptia hankaloittaa myös se, että käyttöliittymiin avataan vuonna 2020 paljon uusia käyttäjätoimintoja ja palvelua hyödyntäjiin tulee uudenlaisia asiakkaita.

Riskin kuvaus	Toiminta ja vastuutaho riskin toteutuessa	Toimenpiteet riskin toteutumisen ehkäisemiseksi	Todennäköisyys 1 = pieni 2 = keskitaso 3 = suuri	Vaikutus 1 = pieni 2 = keskitaso 3 = suuri
Infrastrukturi ja järjestelmäkehitys				
Tietoturva ja tietovuodot	Kansalliskirjasto: tekninen kehitystyö	Otetaan huomioon kehitystyössä, testaamisessa ja hallintaliittymän käytön suunnittelussa. (Uhkakuvamallinnus CSC:n ja KK:n asiantuntijoiden kanssa. Palvelun tekninen kehittäminen)	2	3
Suunniteltuja järjestelmän toiminnallisuuksia ja ominaisuuksia ei pystytty toteuttamaan suunnitellussa aikataulussa.	Kansalliskirjasto: kehittämispäällikkö, esimiehet	Huolellinen suunnittelu, seuranta, asioiden priorisointi ja muutosten hallinta: tuotehallinnan kehittäminen ja odotusten hallinta riittävällä asiakasviestinnällä.	3	2
Kehityksessä keskitytään kokonaisuuden kannalta epäoleennaisiin asioihin.	Kansalliskirjasto: kehittämispäällikkö	Kehitystarpeiden priorisointi. Palvelukonseptin hallinta, esim. kansallisen näkymän ja muiden	1	2

09.03.2020

		näkymien suhde kokonaisuudessa: tuotehallinnan kehittäminen ja odotusten hallinta riittävällä asiakasviestinnällä.		
Finna-käyttöliittymiin ja rajapintoihin tulee aineistoja, jotka heikentävät palvelun luotettavuutta. Aineistot voivat tulla haravointien tai muiden rajapintojen kautta	Kansalliskirjasto: (kehittämispäällikkö, esimiehet) Mukana olevat organisaatiot ja yhteistyökumppanit	Sopimukset ja yhteistyö mukana olevien organisaatioiden ja taustajärjestelmien omistajien kanssa. Huomiointi kehitystyössä ja siihen liittyvissä uhkakuvamallinnuksissa.	3	3
Aineistojen kattava saatavuus				
Museo- ja arkistojärjestelmien rajapinnat estävät museoiden ja arkistojen mukaantulon. Vuonna 2020 erityisesti AHAA-järjestelmä.	Kansalliskirjasto, museot ja arkistot	Yhteistyö hankkeiden ja yksittäisten organisaatioiden kanssa.	3	3
Ulkoiset sopimukset eivät mahdollista aineistojen tuomista Finnaan / julkaisua CC0:na.	Osallistuvat organisaatiot, Kansalliskirjasto	Oikeuksien selvittäminen ja neuvottelu. Yhteistyö kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.	1	3
Yhteistyöverkostot				
Keskeiset toimijat ja sektorit voivat alkaa irtautua Finnasta ja rakentavat verkkopalveluratkaisuja keskittyen omiin tarpeisiin huomioimatta yhteistä infrastruktuuria.	Kansalliskirjasto, Finna-konsortio, OKM	Asiat, jotka taustalla ja jotka edellyttävät toimenpiteitä: Järjestelmähankkeissa ei anneta riittävää painoa yhteentoimivuuteen kansallisten infrastruktuurien kanssa. (Konsortion jäsen, joka hankkii järjestelmää) Finna-palvelu ei pysty vastaamaan yhtäaikaan kaikkien sektoreiden ja organisaatioiden sähköisten palveluiden kehittämistoiveisiin, jotka voivat olla etäällä toisistaan. (Kansalliskirjasto: priorisointi ja viestintä) Uusien järjestelmien hankinnassa kaupallisten tarjoajien intresseissä ei ole tarjota järjestelmää, joka kytkeytyy Finnaan ja hyödyntäisi sitä käyttöliittymänä. (Konsortion jäsen)	3	3

09.03.2020

		Koska Finnassa on vain organisaatioiden kuvailutietoa, eikä reaaliaikaista ja tarkkaa mm. teknistä tietoa aineistoista, palvelu ei välttämättä pysty aina tuottamaan samoja käyttäjille arvokkaita hakuominaisuuksia kuin mikä taustajärjestelmissä on mahdollista (Kansalliskirjasto: Palvelusuunnittelu, käytettävyytyö, viestintä, tekninen kehitys)		
Keskeiset toimijat eivät tule mukaan asiakasliittymään Puutteet lisensioidun aineiston palvelukokonaisuudessa Finna ei vastaa yleisten kirjastojen palvelukonseptia	OKM, Kansalliskirjasto, Finna-konsortio	Toimitaan yhteistyössä (verkon sitouttaminen), viestintä: palvelun profilointi ja markkinointi.	1	3
Loppukäyttäjät				
Finnan sisältö/toiminnallisuudet eivät täytä loppukäyttäjien tarpeita. Käyttäjät eivät käytä Finnaa ja organisaatiot tarjoavat muita palveluita loppukäyttäjilleen.	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot, työryhmät	Yhteistyö käyttäjien kanssa, konsortion sitoutuminen, metatiedon avaaminen (mahdollistaa uudet sovellukset ja palvelut), palvelun markkinointi.	2	2
Finnan toiminnallisuus ei korvaa olemassa olevien järjestelmien toiminnallisuutta.	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot, työryhmät	Yhteistyö osallistuvien organisaatioiden kanssa, käytettävyytyö	2	2
Palvelun kehittämisen hallinta				
Järjestelmäkehityksen tai asiakaspalvelun henkilöresurssit vähenevät syistä, joita on vaikea ennakoita	Kansalliskirjasto: esimiehet, kehittämisspäällikkö	Kehitystarpeiden ja mukaantulojen uudelleen priorisointi. kehitettävien ominaisuuksien karsiminen ja muutokset tuotehallinnassa. Kehittämissyhteistyön ja ulkopuolisen kehittämisen mahdollisuudet tarkistetaan.	3	3
Osaaminen/vastuut ovat yksittäisillä henkilöillä,	Kehittämisspäällikkö ja esimiehet	Ketterä kehitys työskentelytapana, työskentelyn sekä ratkaisujen dokumentointi. Roolien ja	2	3

09.03.2020

poissaolot yms. vaikuttavat palveluun		prosessien kehittäminen, osaamisen pitkäjänteinen kehittäminen, koulutus, lisäresursointi.		
Palvelun toimintavarmuus heikkenee käytön ja aineistojen lisääntyessä.	Kehittämispäällikkö, esimiehet, CSC, tekninen kehitys	Käytön ja indeksin kasvun seurannan parantaminen. Laitekapasiteetin skaalaaminen riittävän isoksi. Palvelinohjelmiston kehittäminen tarpeita vastaavaksi.	2	3
Palvelun hidas toimivuus, hitaat vasteajat, ohjelmiston toimivuuteen liittyvien ongelmien ratkonta	CSC ja KK:n Finna palvelun tuki ja ylläpito	Palvelun tekninen valvonta (CSC), raportointi, teknisen toimivuuden kattava testaus.	1	3
Finna hyötyjä ei pystytä mittaamaan ja osoittamaan: rahoituksen pieneminen	Kansalliskirjasto, osallistuvat organisaatiot	Tunnuslukujen kerääminen, analysointi ja esittely sekä kehittäminen yhteistyössä konsortion jäsenten kanssa.	1	2

Sanasto

AHAA-hanke

AHAA-hankkeessa luodaan arkistojen yhteinen hakemistopalvelu, joka kattaa erityyppisen aineiston kuvailutiedot. Aineistot voivat olla sekä perinteisiä että digitaalisia. Palvelu tarjoaa arkistoille työkalun aineistojen kuvailu- ja järjestämisprosessin tueksi sekä erilaisia raportointitoimintoja sekä mahdollisuuden rakentaa uusia palveluita hakemistopalveluun talletettujen tietojen perusteella. Lisäksi palvelu tarjoaa tukea loppukäyttäjän tuottamalle kuvailutiedolle.

Finna-palvelu

Finna-palvelu on luotu osana opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanketta vuosina 2008–2017. Palvelua kehitetään edelleen yhtenä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan yhteisistä palveluista osana avoimen tutkimustiedon ja digitaalisen kulttuuriperinnön toimintapolitiikkaa ja siihen liittyvää kokonaisarkkitehtuuria.

Finna

Finna-palvelussa on kaksi erillistä palvelua: kansallinen näkymä ja organisaationäkymät, jotka ovat loppukäyttäjille tarkoitettuja verkkopalveluja. Osoitteessa www.finna.fi oleva kansallinen näkymä kokoaa kirjastojen, arkistojen ja museoiden aineistot ja integroidut verkkopalvelut samaan hakuliittymään. Organisaationäkymä-palvelu tuottaa osallistuville organisaatiolle työkalun ja infrastruktuurin, jonka avulla ne voivat luoda omiin tarpeisiinsa räätälöityjä hakuliittymiä. Tässä he voivat käyttää hyödykseen Finna-indeksiin haravoitua aineistoa ja näkymien luomiseen tarkoitettuja työkaluja.

Finna-indeksi

Sisältää Finnaan haravoidut arkistojen, kirjastojen ja museoiden metatiedot.

FINTO

Finto-palvelun tavoitteena on luoda pysyvä, keskitetty, Kansalliskirjaston ylläpitämä ontologiapalvelu, joka tarjoaa standardit tavat ontologioiden julkaisulle ja käyttöönnotolle eri sovelluksissa. Lisäksi Finto-palvelu kehittää Yleistä suomalaista ontologiaa YSOa ja kokoaa YSOsta ja erikoisalojen ontologioista muodostuvan KOKOn. Finto on syntynyt opetus- ja kulttuuriministeriön, valtiovarainministeriön ja Kansalliskirjaston yhteisenä projektina.

Formula

Formula on Kansalliskirjaston ylläpitämä, 2012 käyttöönottettu palvelu, jonka avulla suomalaisten arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistoa välitetään Europeanaan. Formula-ohjelmisto perustuu avoimen lähdekoodin tuotteeseen. Palvelussa aineistontarjoajan metatieto muunnetaan yhteistyötä tehden Europeanan edellyttämään muotoon, ja Kansalliskirjasto asettaa muunnetun metatiedon Europeanan haravoitavaksi.

Hallintaliittymä

Käyttöliittymä, jolla Finnaan osallistuvat organisaatiot ylläpitävät Finna-käyttöliittymiä l. näkymiä.

Kansallinen palveluarkkitehtuuri (KaPA)

Kansallinen palveluarkkitehtuuri luo yhteentoimivan digitaalisten palvelujen infrastruktuurin, jonka avulla tiedon siirto organisaatioiden ja palvelujen välillä on helppoa. KaPA-ohjelmassa on toteutettu julkisen hallinnon yhteistä kokonaisarkkitehtuuria. Ohjelman tuloksena syntyneet Suomi.fi- palvelut löytyvät Suomi.fi –verkkopalvelusta.

Keskitetty indeksi

Keskitetty indeksi on laaja elektronisen aineiston, eli pääasiassa e-artikkelien, -lehtien ja -kirjojen, indeksi. Se sisältää sekä avointa että lisensoitua aineistoa. Keskitettynä indeksinä käytetty Primo Central Index muuttuu

Central Discovery Index:iksi 2020 aikana.

Melinda

Melinda on kansallinen metatietovaranto ja kirjastoille tarkoitettu **palvelu**. Se kokoaa kirjastoaineistojen kuvailevat metatiedot yhteen paikkaan ja tarjoaa ne hyödynnettäviksi yhdestä paikasta. Tietojen keskittäminen säästää työtä ja kustannuksia kirjastoissa sekä mahdollistaa asiakkaiden paremman palvelemisen.

Näyttö- ja käyttörajoitteiset aineistot (NKR)

”Näyttö- ja käyttörajoitteiset aineistot” ilmauksella tarkoitetaan hanketta, jonka ensimmäisessä vaiheessa (2019-2021) pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan arkistojen käyttäjien tarve päästä hakemaan aineistoja, joiden hakeminen edellyttää jonkinasteista käyttöilupaa, tai käytön seuraamista. Hankkeen myöhemmissä vaiheissa selvitetään myös, miten ja kenen vastuulla on käyttörajoitteisten aineistojen pääsynhallinnan ratkaisut. Lisäksi NKR:stä pyritään tekemään yleiskäyttöinen ratkaisu, jota tukee uusi yhteinen kokonaisarkkitehtuuri ja sitä pystyy periaatteessa hyödyntämään kaikki Finnessa mukana olevat organisaatiot. NKR-järjestelmän rakentamisen päävastuu on CSC:llä ja se integroidaan tiiviisti Finnaan, josta tulee sen asiakaskäyttöliittymä. Käyttäjille NKR-ratkaisun tuomat uudet palvelut lanseerataan vuonna 2020 nimellä *Finna-tutkijasali*.

Kookos ja MuseumPlus^{RIA}

Kookos on useiden museoiden yhteinen kokoelmanhallintapalvelu, joka on toteutettu **MuseumPlus^{RIA}** järjestelmällä. Järjestelmähankinnan taustalla on vuonna 2015 päättynyt Museo 2015 hanke, jonka tarkoituksena oli tuottaa työkaluja museokokoelmien sähköisen kokoelmahallinnan käyttöön. Museo 2015 hankkeen yhteisen kokoelmahallintajärjestelmän hankintaprosessin, pilotoinnin ja käyttöönottoaiheen toteutus jatkuu MuseumPlus^{RIA} käyttöönottoprojektina. Vuoden 2016 alkupuolen projektirahoituksen siirtymäkauden aikana kokoelmahallintajärjestelmän hallinnointi siirtyi Museoliitolle.

PAS-palvelut

Kulttuuriperintö-PAS:n avulla toteutetaan digitaalisten kulttuuriaineistojen ja tutkimusaineisto-PAS:n avulla tieteellisten tutkimusaineistojen hyvin pitkän ajan säilyttäminen. Palvelujen taustalla on sama PAS-ratkaisu, mutta niiden asiakaskunnat ja aineistot ovat erilaisia. Säilyttäminen sisältää bittien säilyttämisen sekä niiden todellisen käyttökelpoisuuden varmistamisen yli tiedostomuotojen, ohjelmistojen, laitteistojen ja organisaatioiden muutosten. Palvelu sisältää PAS-ratkaisun, jolla tekninen säilytys toteutetaan. PAS-palvelun käyttö edellyttää, että aineisto on hyväksyttävässä tiedostomuodossa, siitä on riittävästi metadataa ja että siihen siirrettävä aineisto on muodostettu määrämuotoisiksi paketeiksi. Aineistojen omistus säilyy siirtävällä organisaatiolla; aineiston hoidosta ja siihen liittyvästä työnjaosta sovitaan aina erityisellä säilytys sopimuksella.

RDA

RDA-projektin tavoitteena on uudistaa kuvailua ja metatiedon rakennetta kirjastosektorilla. Tarkoituksena on vastata digitaalisen toimintaympäristön ja julkaisemisen uusien muotojen asettamiin vaatimuksiin tietoaaineistojen kuvailemiselle, esittämiselle ja käytölle verkossa. Projekti liittyy kansainväliseen kirjastoalan kehitykseen, jossa kirjastoala uudistaa parhaillaan standardejaan ja formaattejaan taatakseen metatiedon yhteentoimivuuden ja linkitettävyyden.

SFX

Linkitysjärjestelmä, joka luo linkit vapaisiin tai kirjastojen lisensioimiin kokoteksteihin ja kirjakokoelmien saatavuustietoihin niin, että käyttäjän näkyville saadaan aina ajantasaiset linkit sellaisiin haetun aineiston kopioihin, joihin kirjastolla on käyttöoikeus. SFX:n avulla Finnan loppukäyttäjä saa suoraan luettavaksi oman organisaationsa lisensioimia tieteellisiä julkaisuja.

Voyager

Voyager on Ex Libriksen toimittama integroitu kirjastojärjestelmä, jota käytettiin pitkään kaikissa yliopistokirjastoissa, eräissä erikoiskirjastot sekä kahta lukuun ottamatta kaikissa ammattikorkeakoulujen

09.03.2020

kirjastoissa. Vuosina 2018-2020 osa Voyageria käyttäneistä kirjastoista siirtyy avoimen lähdekoodin Koha-kirjastojärjestelmään ja osa Ex Libriksen tarjoamaan Alma-kirjastojärjestelmään.

VuFind

VuFind on Villanovan yliopistossa kehitetty avoimen lähdekoodin asiakasliittymäohjelmisto, jota käytetään Finnassa.